

***Canon van de
Christelijke
Gereformeerde
Kerken in Nederland
1892 – 2017***

Buijten & Schipperheijn *Motief* - Amsterdam

Colofon

Een commissie bestaand uit Esther Spiering-de Hek, Jan Noorlandt, ds. Hero Velema en Willy Boone-Tuit stelde de mini-expositie samen. Machiel Vennik hielp ons met een concept-canon, dr. Herman Selderhuis en drs. Christa Boerke gaven adviezen voor de verdere uitwerking.

Jan Noorlandt heeft de tekst geschreven. Aline Hoogenboom-Versluis verzorgde de eind-redactie.

Machiel Vennik, opgeleid als wiskundige en sinds 2008 medewerker van het Documentatiecentrum, heeft de diverse statistieken gemaakt.

Albert de Jong te Utrecht was bereid om toepasselijke cartoons te maken.

Buijten en Schipperheijn verzorgde als huisdrukker van de CGK sinds 1984, de uitgave in mei 2017.

© 2017 Buijten & Schipperheijn Motief, Amsterdam

ISBN 978-90-5881-951-2

Vormgeving Theresia Koelewijn, Zierikzee

Inhoud

Inleiding 7

1892

Om te blijven wat we waren: christelijk-gereformeerd 9

Intermezzo 1 Gedenksteen 10

1894

Oprichting theologische opleiding 11

1895

Jaarboekje en Jaarboek 12

1904

Oprichting Jongelingsbond 13

1908

L.H. Beekamp: kerkgeschiedenis, catechese 14

Intermezzo 2 Diaconaat 15

1914

Ds. Hector Janssen wordt eerst veldprediker, later hoofd legerpredikant 16

Intermezzo 3 Zending 17

1919

Theologische School van Rijswijk naar Den Haag naar Wilhelminapark 4, Apeldoorn 18

1923

Uitgave Kerkorde, P.J.M. de Bruin 19

1924

Weeshuis, eerst te Soest, later in Utrecht 20

Intermezzo 4 Evangelisatie 21

1927

Ds. A. Bikker, eerste zendeling naar Celebes (Sulawesi) 22

1928

Mannenbond, De Saamwerker 23

1930

Meisjesbond 24

1932

Evangelisatie, Landdag, ds. W. Ramaker 25

1947

Wat is Christelijk Gereformeerd? J.H. Velema, Ds. H. Janssenfonds. 26

1949

Theologie en wetenschap, B.J. Oosterhoff en J. van Genderen 27

1953

Watersnood en diaconaat 28

1954

Geestelijke leiding in de prediking, prof. W. Kremer 29

1956

Classicale indeling, classis Hoogeveen 30

1959

Vrouwenverenigingen en vrouwenactie bibliotheek 31

1960

Fusie Jongelingsbond en Meisjesbond, Bastion, reizen 32

1960

Dr. Maas Boertien gaat naar Israël 33

Intermezzo 5 Catechese 34

1960

Kerkbouw, functies en architectuur 35

Intermezzo 6 Publicaties 36

1966

Bewaar het Pand verschijnt 37

1967

Vroomheid thuis 38

1969

Vrouw en dienst, inzet van vrouwen bij
maatschappelijk werk en zending 39

1970

Vormingscursus 40

1972

Collecterooster wordt hoofdelijke omslag, beheer
van de kerk 41

Intermezzo 7 Doop 42

1976

Prof.dr. J.P. Versteeg, *Het gebed volgens het Nieuwe
Testament* 43

1982

Pastoraat, uit liefde tot Christus en Zijn
gemeente 44

1985

Groei is niet meer vanzelfsprekend, 1e jaar met
ledenvermindering 45

1987

De bundel Schriftberijmingen verschijnt, aandacht
voor liederen en gezangen, orgels 46

1992

Herdenking van 100 jaar voortbestaan Christelijke
Gereformeerde Kerken: Documentatiecentrum 47

2002

Nieuwe gemeenten in Nederland, ICF Charlois 48

2009

Deventer, samenwerking door CGK met
Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en Nederlands
Gereformeerden Kerken 49

Mengelwerk

Aandacht voor de hoogleraren W. Kremer,
B.J. Oosterhoff en J. van Genderen 50
W.H. Velema en J. Douma zijn jarenlang de ethici
voor de gereformeerde gezindte 51
Preken na een bombardement op Enschede 52
Bijdragen voor de ICCG in 1964 53
Bijdragen voor de ICCG in 1964 54
Preek van ds. G. Blom te Meerkerk 55
Gelukwens voor het vertrek van Franeker naar het
culturele Den Haag 56
Prof. J.J. van der Schuit 57
CGK Maassluis vraagt L. de Bruijne om aandacht 58
CGK Bunschoten beroept L. de Bruijne. Hij neemt
het beroep in 1909 aan. 59
Vervolg beroepsbrief 60
Vrijgemaakte opening naar CGK 61
Uw Koninkrijk Kome 62
De kerkenraad van de CGK Rijnsburg met
ds. J. Kampman 63
Foto's, geluidsopnames en preken in het
Documentatiecentrum 64
Een heuglijke dag 65
Aandacht voor de meisjesbond 66
Aandacht voor het Landelijk Contact Jeugdwerk 67
Mooie kerken en kansels 68
Liefdevol afscheid van meisjes uit Hoogeveen van
ds. J. Kampman 69

Literatuurlijst 70

Documentatiecentrum van de Christelijke
Gereformeerde Kerken 72

Inleiding

In 2017 herdenken de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland (CGK) hun voortbestaan in 1892. In deze uitgave blikken we in verwondering, bescheidenheid en dankbaarheid terug op 125 jaar geschiedenis. Aan de hand van momenten die de geschiedenis van de CGK karakteriseren, hebben we deze canon gevormd. We geven toe dat andere keuzen heel goed mogelijk zijn.

In de Theologische Universiteit in Apeldoorn en op de Kerkendag op Urk werd in mei 2017 de mini-expositie '125 jaar Christelijke Gereformeerde Kerken' getoond. De voorwerpen van deze mini-expositie komen in de intermezzo-pagina's in beeld. De voorwerpen zijn afkomstig uit het Documentatiecentrum van de CGK in Veenendaal.

Deze uitgave is luchtig uitgevoerd. De cartoons zijn gemaakt door Albert de Jong te Utrecht. Voor verdere studie verwijzen we naar de literatuuropgave.

Redactie

Jan Noorlandt (tekst)

Aline Hoogenboom-Versluis (eindredactie)

Esther Spiering-de Hek

Ds. Hero Velema

Om te blijven wat we waren: christelijk-gereformeerd

- < Theekopje, afkomstig uit de nalatenschap van de vader van de Afscheiding, ds. Hendrik de Cock.
- > *Vragenboekje* van ds. F.P.L.C. van Lingen.

In 1892 maakten 600 leden van de CGK bezwaar om (nu al) mee te gaan met de Vereniging van de CGK met de Kerken uit de Doleantie om samen de Gereformeerde Kerken te vormen.

Pijnpunten waren de opvattingen van dr. Abraham Kuyper over de doop, het gemis van het raadplegen van plaatselijke kerken en het niet waarderen van de Afscheiding van 1834 door de kerken van de Doleantie.

De CGK kwam voort uit de Afscheiding van de Nederlands Hervormde Kerk in 1834 en heeft veel vervolging meegemaakt van overheidswege.

Teuge, Noordeloos en Zierikzee waren de gemeenten die als geheel christelijk-gereformeerd bleven.

De predikanten Jonkman, Van Lingen, Wessels en Wisse bleven in 1892 christelijk-gereformeerd. Ook student P.J.M. de Bruin verliet de School in Kampen en bleef christelijk-gereformeerd.

Literatuur: *Een eeuw christelijk-gereformeerd*, pag. 10-46.

Gedenksteen

Gedenksteen uit de gevel van de nieuwe kerk van de CGK van Den Haag uit 1892.

Eben-Haëzerkerk, Snoekstraat 21 in Den Haag

In de kerk zijn twee synodes gehouden. Ook gaven de docenten er in de beginjaren colleges aan studenten van de Theologische Opleiding. Het was het eerste nieuwe kerkgebouw van de voortgezette CGK. Een echt historische plaats.

De omvang van de steen is 185 bij 90 bij 30 cm. Het oorspronkelijk gewicht wordt geschat op ongeveer 500 kg. Op de steen staat: 'DEZE KERK IS GEBOUWD ANNO MDCCCXCII. "Eben-Haëzer."'.

De gevelsteen gaf aan dat het gebouw een kerk was, wat aan de buitenzijde niet te zien was. De naam is ontleend aan 1 Samuël 12.

In Den Haag stond in 1892 ds. J. Wisse. Hij was fel tegen de snelle Vereniging (Doleantie en CGK) gekant. Hij wilde niet meegaan, maar lid blijven van de CGK. Op 28 juli 1892 viel het besluit om niet mee te gaan. Tegelijk werd er grond gekocht aan de Snoekstraat 21. Na drie maanden bouwen, nam men op 10 december 1892 de kerk in gebruik, met in de gevel deze steen gemetseld. Toen door stadsvernieuwing het kerkgebouw aan de Snoekstraat gesloopt werd, verhuisde de gemeente in 1980 naar de Spaarwaterstraat en nam de steen mee. Ook dit gebouw kreeg de naam Eben-Haëzer. Toen de CG gemeente van Den Haag-Centrum wegens teruglopend ledental opgeheven werd op 1 juli 2000, werd het kerkgebouw verkocht. Van de heer W.J.P. de Boer kreeg het Documentatiecentrum de tip om de steen blijvend te bewaren. Een steenhouwer bracht het gewicht van 500 kg terug naar 100 kg.

Oprichting theologische opleiding

e jonge CGK kon geen gebruik meer maken van de theologische opleiding in Kampen. Student P.J.M. de Bruin kreeg als eerste privé-onderwijs van docent J. Wisse Czn. in Den Haag. Docent Van Lingen werd naast Wisse verbonden aan de opleiding. Van Lingen was academisch geschoold, sterk in de klassieke talen en had veel ervaring in het onderwijs.

De school maakte eerst gebruik van de kerk in de Snoekstraat, van 1899 tot 1910 van Villa Nuova aan de Rijswijkse weg, van 1910 tot 1919 van een gebouw aan de Valkenboschlaan in Den Haag. In 1919 ging de opleiding naar Apeldoorn.

Literatuur: J. van Genderen en W. van 't Spijker, *Luisteren en Ieren*.

Ds.F.P.L.C. van Lingen.

Ds. J. Wisse Czn.

